

Det vilde have sin Interesse at vide, om der skulde ligge noget i den, som almindelige Mennesker ikke kunne se.

Leth Espensen: Dette Lovforslag, som her foreligger, er en direkte Følge af den Lovgivning eller en Del af den Lovgivning, vi havde i det mindeværdige Aar 1908. Det bekendte Aar, da man lavede nogle og halvfems Love. Men jeg vil sige, at den Lov om Jernbaner, som man den Gang lavede, er, ligesom mange af de andre, præget af Hastværk. At den Gang en Trafikminister og et Folketingsflertal vedtog en saa stor økonomisk Lov som Loven om Anlæg af nye Jernbaner og dertil knyttede som Betingelse for, at den kunde træde i Kraft, en Bestemmelse om, at der først skal vedtages en Lov om et Princip, som ingen er enig om, synes jeg er Toppunktet af den Reformiver, for ikke at bruge et værre Udtryk, der den Gang karakteriserede vort Folketing. Den Lov om Anlæg af Jernbaner vidner om en meget stor Fantasi og meget lidt sund Omtanke, ellers havde man sikkert kunnet forme Tillæget til den paa en saadan Maade, at man ikke blev nødt til at standse hele Jernbanelovgivningen, fordi man ikke var enig om det Princip, der nu er Tale om at give en Lov om. Det kan imidlertid ikke hjælpe at tale synderligt om det, vi maa se paa Lovforslaget, som det er, selv om ingen bryder sig om det. Efter de Udtalelser, der ere komne i Dag, faar man Indtryk deraf. Jeg vil da se lidt paa selve det Princip, som er nedlagt i Forslaget.

Det er et lille Hjørne af det store Princip, som her i Landet kaldes Georgeisme, maaske nok saadan en Udløber derfra, en Afledning deraf, og det er af den Slags, som har været brugt ret flittigt i Georgeisternes Agitation, fordi det er en af de faa Ting, som dog ikke er helt uklar, en af de Ting, som det er nemmest at forstaa. Det er vel ogsaa derfor, man nu har faaet det frem. Og selv om man er Modstander af Georgeismen, maa man indrømme, at dette, som er i Slægt med deres Lære, alligevel ser ud, som om der var en lille Smule Forstand i det. Jeg tror nærmest, at det kun er i første Øjeblik, man ser derpaa, at det ser saadan ud, for naar man kommer til at se nøjere paa det, tror jeg, det bliver af samme Art som den øvrige Lære, man faar fra den Side. Det, der er Tale om her, synes saa indlysende. Man siger: Her er nogle Mennesker, som uden nogen som helst egen

Virksomhed faa en stor Fordel fra Staten, og det er der ingen Mening i, Fordelen bør Samfundet have. Det kan i og for sig være en berettiget Tanke, som man godt kan forstaa tager Kegler, hvor man taler til en nogenlunde kritikløs Forsamling. Thi vil man se lidt nøjere paa Sagen, vil man opdage, at det, som synes retfærdigt, i Virkeligheden bliver uretfærdigt, idet det kun er en lille Del at det, man i Almindelighed kalder Spekulation, som man kan faa Øje paa. Det er saa overordentlig nemt at se, at en Mand har et saadant Stykke Jord, hvis Værdi er stegen, medens der er uhyre Værdier, som til Stadighed ere Genstand for Spekulation i forskellige andre Brancher, som man ikke saa let faar Øje paa. Der er maaske ogsaa der Tale om Folk, som have Forstand paa at skjule disse Værdier, og som kunde tale deres Sag. Jeg mener altsaa at selve Princippet er uretfærdigt, fordi det kun er en enkelt Samfundsklasse, det kommer til at ramme, kun en lille Del af dem, det burde ramme, og egentlig er det efter min Mening et altfor kostbart lille Stykke Retfærdighed. For Princippets Skyld tror jeg ogsaa, at man godt kunde lade det ligge.

For Resten, hvis endelig Samfundet er bange for, at Landboerne — for det er nærmest dem, det gælder — skulde faa lidt af Lammestegen, kunde det forhindres, hvis Staten vilde bestemme, at naar der anlægges en Bane, som man kan vente vil drive de omliggende Ejendomme til at stige i Pris, eksproprierer man dem, og Staten tager selv Fordelen og Risikoen, for der kan ogsaa være Risiko derved, særlig, hvis vi faa denne Lov. Det skal jeg senere komme til.

Jeg skal ikke komme meget ind paa en Omtale af de Vanskeligheder ved Vurderingen, som have været nævnte. Selvfølgelig er det uhyre vanskeligt at bestemme, hvor meget af Værdistigningen — hvis man endelig kan konstatere den —, der stammer fra Jernbanen, særlig, naar der er gaaet nogle Aar, og hvor meget fra andre Forhold. Selvfølgelig kan det aldrig blive fuldt retfærdigt. Der kan fremkomme uheldige Forhold, idet de forskellige Folk, som maa vurdere, kunne have en forskellig Opfattelse. Det er nemlig ikke alene Vurderingsmænd, som skulle vurdere, det Tilfælde kan ogsaa komme, at det bliver Prioritetshavere, som komme til at vurdere. Der vil f. Eks. paa en Landejendom, hvor der er Tale om at vurdere en Del af den som Byggegrunde,